

Četrty del obravnava paleoklimatologijo in paleocenografijo na podlagi stabilnih izotopov, sprememb foraminifer, nanoplanktona in peloda. Poleg tega najdemo tudi zanimiva prispevka o nadaljevanju messinskih biotopov v mediteranskem bazenu.

Proti koncu knjige je še dodatek, ki podaja opis kratke ekskurzije po sicilski geologiji.

Pri vsakem poglavju najdemo obsežen spisek uporabljene literature, na koncu knjige pa imensko kazalo.

Knjiga predstavlja doslej najboljši zgoščeni prikaz geomorfoloških, tektonskih, stratigrafskih, seizmičnih, seizmoloških, vulkanoloških, paleoklimatskih in paleocenografskih podatkov v obliki sinteze in evolucije. Poglavja so podana zelo pregledno in v smotrni razvrstitvi. Knjiga zasluži vso pozornost. Z enakim zanimanjem jo bo prebiral vsak geolog že zaradi razširitve svojega znanja, pa tudi specialisti bodo prav gotovo zadovoljni z njeno vsebino.

Uroš Premru

Anton Ramovš: Slapovi v Sloveniji. Slovenska matica, Ljubljana 1983. Obseg 295 strani, 12 barvnih in 62 črno-belih slik ter 60 zemljevidnih skic in ena pregledna tabela geoloških obdobij. Format 24,5 × 16,5 cm. Vezano v platno.

Čeprav je Slovenija po doslej znanem številu slapov na prvem mestu v naši državi, se doslej še nihče ni lotil njihovega načrtnega proučevanja. Deset let trdega dela je moral avtor knjige vložiti v zaokrožen opis slapov, s kakršnim se morejo pohvaliti le redki narodi na svetu. Po doslej znanih podatkih je na svetu več kot 6000 slapov, med katerimi je 400 višjih od 100 m. Sam avtor pravi, da je opisal okoli 185 slovenskih slapov in nekaj slapišč, vendar jim moramo dodati še precej onih, ki so samo omenjeni na koncu posameznih izčrpnih opisov.

V poglavju o nastanku slapov A. Ramovš loči slapove po geološki delitvi v znižujoče (destruktivne) in rastoče (konstruktivne). V prvi skupini loči še kameninsko pogojene (trša kamenina med mehkejšimi), tektonske, obvisle in pregradne slapove. Poleg rastočih loči še drugotno rastoče, umetne in umetno rastoče slapove. Opisal je tudi nekaj najbolj svetovno znanih slapov iz Afrike in Amerike in podal njihov način nastanka ter jih primerjal s slapovi pri nas. Navedel pa je še druge možnosti delitve slapov po obliki, velikosti in smeri vodnega pramena.

V poglavju, Slapovi v imenih, je avtor knjige ponatisnil besedilo R. Badjura iz Ljudske geografije. Za jedrnatost in s številnimi primeri podprto Badjurovo besedilo smo lahko avtorju Ramovšu hvaležni, da je vsaj za krajši čas zopet otel pozabi lepe slovenske izraze za slapove.

Le malo je naših slapov, ki so turistično znani in pogosto obiskovani. Zato avtor v poglavju, Slapovi so tudi turistično pomembni, vzpodbuja turistične delavce, domačine in planince, kaj naj bi v bodoče storili, da bi k slapovom privabili več obiskovalcev. Težave z ugotavljanjem višine slapov so precejšnje. Do nedavna so bile njihove višine le ocenjene. V zadnjem času pa sta izmerila

višino mnogih naših slapov P. Skoberne in R. Smerdu. Njihove jedrnatopise je avtor knjige povzel v izvirni besedi v poglavju, Merjenje višine slapov.

Poglavju Opisi slovenskih slapov je namenjena večina prostora v knjigi. Opisi so podani po pokrajinskih enotah (Julijske Alpe 27, Karavanke 20, Kamniške in Savinjske Alpe 7, Pohorje 4, Cerkljansko in Idrijsko ozemlje 4, Škofje-loško ozemlje 7, Ljubljanska kotlina in obrobje 2, Zasavje in Kozjansko 4, No-tranjska, Dolenjska in Kočevska 6 in Slovenska Istra z enim slapom). Ob tem poglavju je avtor podal pregledno karto slapov Slovenije. Pohvale vredna je tudi tabela geoloških obdobj, dolžina njihovega trajanja in navedba slapov, ki so nastali na kameninah posameznih obdobj. Geografska lega vseh slapov pa je posebej podana med tekstem na preglednih zemljevidnih skicah, ki jih je lično izrisal M. Grm.

Nadalje slede opisi posameznih slapov, med katerimi je avtor knjige na prvo mesto uvrstil krasotico Savico. V njenem opisu je glavno besedo prepustil umet-nikom slovenske pesniške besede Prešernu, Vodniku in Potočniku. Pa še sam je dodal izbrane besede. Tako je prav, Savica to zasluži! Glavni opis Peričnika je avtor prepustil starosti slovenskih planincev J. Aljažu in svo-jemu učitelju I. Rakovcu, izpuščena pa ni tudi pesnitev F. S. Finžgarja. Tudi pri nekaterih nadaljnjih opisih slapov, je A. Ramovš povzel izvirne opise maloštevilnih opisovalcev naših slapov, kar je še posebno lepo uspelo J. Čarju, R. Podobniku in R. Terpinu.

V nadaljevanju je opisanih pod samostojnimi naslovi 82 slapov. Vendar sta opisana pod enim naslovom mnogokrat dva ali celo več slapov in tako je v knjigi opisanih ali vsaj omenjenih okoli 185 slapov. Pri večini slapov je avtor opisal pot do njih, podal razlago vzrokov njihovega nastanka in se običajno največ pomudil ob opisu geološke sestave okolice slapov. Mnogo novega najde-mo v teh opisih in ni nam dolgočasno njihovo prebiranje. Skoraj vsak opis predstavlja poljudni krajši ali daljši geološki vodnik, s katerim spoznamo pre-cejšen del Slovenije. Pisec pa ni posvetil izbranih besed samo kameninam in njihovemu rojevanju, ampak je marsikje opozoril tudi na zanimivi rastlinski svet, ki ga najdemo ob poti ali samih slapovih.

Verjetno bo marsikdo z zanimanjem prebral izvirni opis P. Krivica o slapu Boka. Le koliko volje in vztrajnosti je bilo potrebno vložiti pri drznih raziskavah z vodo napolnjenih rovov, po katerih doteka voda iz notranjosti Kanina, dokler se ne prikaže kot mogočen 106 m visok slap! Tudi opise slapov v okolici Vrsna in Krna je avtor knjige poživil z izvirnimi opisi R. Podob-nika.

Knjiga Slapovi v Sloveniji je napisana v poljudni besedi in je razumljiva širokemu krogu bralcev, ki se zanimajo za naravne zaklade Slovenije. Po njej radi posegajo različno naravnani naravoslovci. Še posebno pa je dragocen pri-ročnik učiteljem in profesorjem naravoslovja pri vodenju ekskurzij v naravo. Ne nazadnje pa bo tudi marsikateri domačin iz knjige spoznal njemu doslej še neznane naravne zanimivosti svojega kraja in upajmo, da bo v bodoče po-magal pri približevanju le-teh tudi drugim popotnikom. Knjiga predstavlja vodnik vsakemu, ki ga zanimajo slapovi in narava ob njih. In ne samo to, obiskovalce slapov bo spoznal tudi kamenine, iz katerih je slovenska zemlja in s tem je avtor dosegel širšo popularizacijo geološke vede.

Slovenci smo postali s tem zopet bogatejši, saj nas na področju raziskave slapov ne presegajo drugi bogatejši in večji narodi. Ne smemo pa pozabiti izraziti pohvalo založniku knjige Slovenski matici, ki je knjigo prve te vrste v svetu uvrstila v svoj redni program in s tem omogočila spoznavanje naravnih lepot Slovenije širšemu svetu.

Stanko Buser